

Tanskassakin oli sotalapsia

Mistä mahtaa joutua, että aina kun puhutaan sotalapsista, puhutaan Ruotsissa olleista lapsista, vaikka joitakin lapsia oli tietävästi myöskin Norjassa ja ainakin 4 000 näistä lapsista oli Tanskassa. Allekirjoittanut on yksi heistä. Sen johdosta halua esittää seuraavaa.

Viime vuosina olemme täällä Suomessa käyneet vilkasta keskustelua sotapakolaisista. Mitä se on ja miten sen kukin käsittää, riippuu varmaankin niistä tiedoista ja kokemuksista, mitä meillä asiasta on.

Sodanjälkeinen väestö ei varmaan osaa edes paneutua asiaan, koska heillä ei ole omakohtaisia kokemuksia, tuskin kaikki edes tietävät, että myöskin meiltä Suomesta lähti lähes 70 000 henkeä, lähinnä lapsia, sotaa pakoon meidän naapurimaihimme ja että viime sotiemme aikana vuosina 1939–44 Tanska vastaanotti lähes 4 000 suomalaista sotalasta. Nämä lapset palasivat suurelta osin Suomeen 1945 rauhansopimuksen jälkeen. Noin 500 lasta jäi pysyvästi Tanskaan.

Jo ennen ensimmäisten suomalaisten tuloa Suomen avustamiselle ehti muodostua vankka pohja Tanskassa, sillä avustaminen aloitettiin jo muutamaa viikkoa ennen talvisodan syttymistä marraskuussa 1939. Taloudellinen ja aineellinen apu kohosi talvisodan aikana nopeasti arvoltaan miljooniin kruunuihin.

Mutta me entiset
sotalapset
muistamme
kiitollisuudella
Tanskan kansaa
siitä työstä ja
uhrauksista,
joita se sotavuosina
teki meidän
suomalaislasten
hyväksi.

Eri yhteyksissä onkin kiinnitetty huomiota tähän tanskalaisten spontaaniin ja ainutlaatuiseen auttamishaluun meitä kohtaan.

Vuoden 1940 alussa Suomen avun keskusjärjestö laati suunnitelman suomalaislasten vastaanottamiseksi Tanskaan. Talvisodan loppuvaiheessa Tanskassa olikin varauduttu Suomen mahdollisen luhistumisen varalta vastaanottamaan jopa 3 000 lasta päivittäin ja 37 000 tanskalaiskotia oli ilmoittautunut halukkaaksi ottamaan suomalaislapsia

maaliskuuhun mennessä. Helmi-kuun lopussa 1940 satakunta lasta olikin jo saapunut Tanskaan. Suomi solmi kuitenkin rauhan Neuvostoliiton kanssa 13. maaliskuuta, joten tämä lapsiryhmä jäi ainoaksi talvisodan aikana.

Kun jatkosota syttyi kesäkuussa 1941, monet tanskalaiset olivat menettäneet myötätuntonsa Suomea kohtaan, koska Suomi oli nyt Tanskan miehittäjän, Saksan, liittolainen. Tuossa vaiheessa Suomen avun keskusjärjestö keskitti kuitenkin kaikki voimavarsansa juuri lasten auttamiseen ja lasten siirrot alkoivatkin toden teolla syksyllä 1941.

Tanskalaiset ottivat lapsia vastaan kaikkialla maassa. Tarjokkaita ilmaantui aina Fär-saarilta ja Grönlannista saakka. Tanskan osoittama myötätunto herätti iloa ja kiitollisuutta Suomessa koko sodan ajan. Se oli osoitus tanskalaisten suuresta sivistysperinnöstä ja sydämen hyvydestä. Oli huomattavaa, että tuo ymmärtämys oli erityisen voimakasta Etelä-Jyllannissa, jolla itsellä oli ollut vastaavanlaisia kokemuksia Saksan kanssa ensimmäisen maailmansodan aikaan Tanskan joutuessa luovuttamaan maitaan Saksalle.

Varsinkaan näistä Tanskassa olleista sotalapsista ei maassamme ole sodan jälkeen paljoakaan puhuttu. Moni ei edes tiedä, että Tanska itsekin oli sodassa ja saksalaisten miehittämä maa.

Oman maansa vaikeuksista huolimatta tanskalaiskodit ava-

sivat ovensa Suomen hätää kärsiville lapsille, vaikka myöskin heillä oli elintarvikeseännöstyä, ja tanskalaisen vastarintaliikkeen toiminta aiheutti jännitteitä näennäisesti rauhanomaisen elämän pinnan alla.

Myöskään sotalapset eivät itse tunteneet tilanteen kriittisyyttä. Sillä kun Suomi ajoi Lapin sodassa saksalaiset pois maasta, tuli suomalaislapsista vihollisen lapsia ja saksalaiset ryhtyivät kyselemään tanskalaisilta kortistotietoja lasten olinpaikoista. Kummallisella tavalla kortistot hävisivät, eivätkä saksalaiset saaneet niitä käsiinsä, sillä tanskalaiset olivat hävittäneet ne.

Mutta me entiset sotalapset muistamme kiitollisuudella Tanskan kansaa siitä työstä ja uhrauksista, joita se sotavuosina teki meidän suomalaislasten hyväksi. Jopa yli 60 vuotta sitten luodut siteet ovat säilyneet lujina vuosikymmenten halki. Monet ovat ne tarinat, joita voisi kertoa vuosien varrelta, kuinka kauan katkenneina olleet yhteydet ovat uudelleen löytyneet ja jälleentaapaamiset ovat olleet liikuttavan lämpöisiä.

Sodan jälkeen on keskusteluissa syyllistetty lasten vanhempia, lähinnä äitejä, jotka olivat olleet lähettämässä lapsiansa pois sodan, nälänhädän ja tautien alta. Kuinka moni heistä olisi selviytynyt vaikean ajan yli? Kuka osaa kuvitella äitien tunteja, asettua heidän asemaansa, sillä heidän oli valittava kahdesta

pahasta se, joka tuntui lapsen kannalta parhaimmalle. Se ei varmastikaan ollut helppoa.

Mutta ainakin me silloiset lapset olemme nyt jälkepäin lähes yksimielisiä siitä, että se muodostui meidän onneksemme. Me Tanskassa olleet entiset sotalapset olemme ehkä muutamaa harvaa poikkeusta lukuunottamatta iloisia ja onnellisia Tanskan ajastamme ja sydämissämme kiitollisia tanskalaisille kasvatuskodeillemme.

Näiden ajatusten myötä perustettiin myös Suomi–Tanska-yhdistys vuonna 1987 entisten Tanskassa olleiden sotalasten aloitteesta ja silloinkin oli päällimmäisenä kiitollisuus Tanskan maata ja kansaa kohtaan.

Yhdistyksen edustajat saivat 11. toukokuuta 1993 tilaisuuden viedä entisten Tanskassa olleiden sotalasten kiitokset Tanskan kansalle ojentaen kuningatar **Margareeta II:**lle kiitosadressin, jonka oli omakätisesti allekirjoittanut 461 entistä Tanskassa ollutta sotalasta.

Suomi–Tanska-yhdistys ry toimii ystävyysseuran muodossa pyrkien edistämään Suomen ja Tanskan välisiä suhteita edelleen, jäseniksi hyväksytään kaikki, jotka haluavat olla tässä työssä mukana, yhdistys on valtakunnallinen ystävyysseura ja sen pääpaikka on Tampereella.

Kirsti Strömberg

Puheenjohtaja
Suomi–Tanska-yhdistys ry.